

19 768

Wijziging van het tweede boek van het Wetboek van Koophandel, van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van de Wet aansprakelijkheid olietankschepen (regeling beperking van aansprakelijkheid voor maritieme vorderingen)

19 769 (R 1317)

Goedkeuring van:

- a. het op 19 november 1976 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake beperking van aansprakelijkheid voor maritieme vorderingen, 1976 (Trb. 1980, 23 en 1984, 31) en**
- b. het voornemen tot opzegging van het op 10 oktober 1957 te Brussel tot stand gekomen Internationaal Verdrag nopens de beperking van de aansprakelijkheid van eigenaren van zeeschepen, met Protocol van ondertekening (Trb. 1958, 46 en 1968, 95)**

19 770*

Wijziging van het tweede boek van het Wetboek van Koophandel en van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (regeling beperking van aansprakelijkheid van eigenaren van binnenschepen)

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE BIJZONDERE COMMISSIE NIEUW BURGERLIJK WETBOEK¹

Vastgesteld 4 oktober 1988

De bijzondere Commissie voor de herziening van het Burgerlijk Wetboek brengt als volgt verslag uit van haar voorlopige bevindingen over de bovengenoemde voorstellen van wet.

I. Over de inwerkingtreding

Uit de drie voorstellen van wet blijkt dat eerst de regeling betreffende de beperking van aansprakelijkheid van eigenaren van binnenschepen met het vernieuwde procesrecht (19 770) in werking treedt en enige tijd nadien – op het moment dat de opzegging van het Brussels Verdrag 1957 van kracht is geworden en tegelijkertijd het Londens Verdrag 1976 in werking is getreden – de regeling betreffende beperking van aanspra-

¹ Samenstelling:

Michiels van Kessenich-Hoogendam (CDA), Mastik-Sonneveldt (PvdA), Heijne Makkreel (VVD), voorzitter, Glastra van Loon (D66), Barendregt (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Vogt (PSP), Schuurman (RPF), Mw. Bolding (CPN) en Van der Jagt (GPV).

* Het vorige stuk behorende bij 19 770 is verschenen onder nr. 204 van vergaderjaar 1987–1988.

kelijkheid voor maritieme vorderingen met nog enkele aanpassingen op het vernieuwde procesrecht (19 768). De commissie vroeg zich af of het nu nog zinvol is om het nieuwe recht betreffende de beperking van aansprakelijkheid voor zee- en binnenschepen met de daarbij behorende aanpassing van de beperkingsprocedure in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in fasen in te voeren, met alle wijzigingen van de (losbladige) wetsedities van dien.

Het voorstel van wet 19 768 (maritieme vorderingen) kan pas op zijn vroegst in werking treden één jaar nadat het voorstel van wet 19 769 (opzegging Brussels Verdrag 1957) kracht van wet heeft verkregen. Daar komt nog bij dat het overleg in Straatsburg over de limieten voor binnenschepen langer duurt dan verwacht. De commissie meende dat het de voorkeur zou verdienen om de limieten, die in dat overleg worden vastgesteld, op te nemen in het besluit ter uitvoering van artikel 951f van het Wetboek van Koophandel opdat dit besluit niet korte tijd na in werking treden weer gewijzigd moet worden.

Nu het in werking treden van Boek 8 NBW snel nadert, wilde de commissie weten of de Minister bereid is toe te zeggen er naar te streven het in werking treden van Boek 8 NBW precies te laten samenvallen met het in werking treden voor Nederland van het Londens Verdrag 1976 (welke dag dezelfde is als de dag waarop de opzegging van het Brussels Verdrag 1957 van kracht wordt), waarbij dan ook de voorstellen van wet 19 768 en 19 770, wat betreft het materiële recht over de beperking van aansprakelijkheid worden ingevoegd in respectievelijk de titels 7 en 12 van Boek 8 NBW.

Overigens merkte de commissie op dat er een drukfout staat in artikel VI van het voorstel van wet 19 770. Per abuis is de verwijzing naar artikel VI blijven staan, waar het, na invoeging van thans artikel V, artikel VII had moeten zijn.

II. Inzake 19 768/19 769

De commissie wilde graag weten of, wanneer een hulpverlener weliswaar met succes hulp verleent aan een schip maar daarbij tegelijkertijd schade toebrengt, beide vorderingen, namelijk van de hulpverlener de overigens niet te beperken vordering tot hulploon en van de reder van het schip de vordering ter zake van aan het schip toegebrachte schade, geacht moeten worden te zijn voortgekomen uit hetzelfde voorval, zodat de saldo-aansprakelijkheid (artikel 5 Verdrag; artikel 740 d lid 2) moet worden toegepast.

III. Inzake 19 768, 19 769, 19 770 en de relatie met de Wet Rijkswaterstaatswerken

De Wet Rijkswaterstaatswerken 1891 (Stb. 91) geeft het Rijk de mogelijkheid om bij schade aan rijkswaterstaatswerken het schuldige schip terstond het geschatte schadebedrag te doen betalen dan wel terstond te realiseren zekerheid te laten stellen. Volgens de rechtspraak moet het woord «betaling» in artikel 4 van deze wet worden opgevat als betaling tot zekerheid (Hof 'sHertogenbosch 15 oktober 1968, S&S 1969, 37 «Charlotte» en Hof 's-Gravenhage, 13 juni 1980, S&S 1980, 90 «Blue Hawk»). De Wet Rijkswaterstaatswerken gaat niet over de aan de reder gegeven mogelijkheid, zoals neergelegd in de onderhavige voorstellen van wet, om zijn aansprakelijkheid te beperken voor vorderingen van de Staat wegens het toebrengen van schade aan rijkswaterstaatswerken.

Waar betaling van een geldbedrag op grond van artikel 4 Wet Rijkswaterstaatswerken slechts een betaling tot zekerheid is zou dus, wanneer achteraf – na een procedure tot beperking van aansprakelijkheid – blijkt dat aan de Staat meer is betaald, dan hetgeen waar hij recht op heeft

volgens die procedure, het te veel betaalde bedrag, vermeerderd met de aangezegde wettelijke rente, door de Staat aan de partij die betaald heeft, moeten worden terugbetaald. Evenzo zal de eventueel gestelde zekerheid niet verder kunnen worden uitgewonnen dan tot het bedrag van de beknotte vordering van de Staat.

De commissie wilde graag over het bovenstaande het standpunt van de minister vernemen. Kan de minister toezeggen dat de Staat het boven het bedrag van de beknotte vordering te veel betaalde bedrag aan de partij, die op grond van artikel 4 Wet Rijkswaterstaatswerken heeft betaald, zal terugbetalen? En zal de Staat op grond van artikel 4 Wet Rijkswaterstaatswerken gestelde zekerheid inderdaad niet verder uitwinnen dan tot het bedrag van de in de beperkingsprocedure vastgestelde beknotte vordering van de Staat?

De commissie wilde bovendien nog weten of de wettelijke rente, zoals hierboven genoemd, wel moet worden aangezegd of dat artikel 5 Wet Rijkswaterstaatswerken analoog kan worden toegepast in die zin dat over het te veel betaalde bedrag automatisch de wettelijke rente wordt betaald.

IV. De beperkingsprocedure (artikelen 320a–320z Rv)

1. In tegenstelling tot het Brussels Verdrag 1957 heeft het Londens Verdrag 1976 rechtstreekse werking (vide no. 8 van de kamerstukken 19 768, 19 769, 19 770, vraag 3 plus antwoord). In dat geval, zo meende de commissie, zou in het voorgestelde artikel 320a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet alleen verwezen moeten worden naar de artikelen 740a, 740b, 951 en 951b maar ook naar het rechtstreeks toepasselijke artikel 1 van het Londens Verdrag 1976.

Eenzelfde verwijzing zou dienen te staan in artikel 320e. De commissie wilde weten of de minister haar opvatting op dit punt deelt.

2. In tegenstelling tot het Brussels Verdrag 1957 (zie hierover ook prof. mr. R. E. Japikse «Beantwoording rechtsvraag (144) Zeerecht», *Ars Aequi* 1983, pag. 777 e.v. en m.n. pag. 779 r.k.) is op grond van artikel 11 van het Londens Verdrag een debiteur pas gerechtigd om een beperkingsfonds te stellen wanneer een procedure tegen de debiteur is begonnen. Betekent dit, zo vroeg de commissie zich af, dat de procedure ex artikel 320a Rv e.v. pas kan worden aangevangen wanneer jegens de debiteur een rechtsgeding aanhangig is gemaakt met betrekking tot een vordering die voor beperking vatbaar is? Of is het voldoende dat met betrekking tot een dergelijke vordering conservatoire maatregelen ten laste van de debiteur zijn genomen? Of staat de bewoording van artikel 11 van het Verdrag er zelfs niet aan in de weg om direct na het voorval, dat tot mogelijk te beknotten vorderingen aanleiding heeft gegeven, een verzoekschrift ex artikel 320a Rv in te dienen, waarop de rechtbank ex artikel 320c lid 2 het fonds of de fondsen vaststelt en de debiteur pas – binnen één maand – daadwerkelijk fonds stelt, nadat alsnog enigerlei procedure betreffende de te beknotten vordering jegens hem aanhangig is gemaakt? (Zie bijvoorbeeld het vonnis van de President rechtbank Leeuwarden van 23 januari 1986, *S&S* 1986, 67 «Vera Rambow», waaruit blijkt dat binnen twee dagen na het voorval het bedrag van de beperkte aansprakelijkheid van de eigenaren van de «Vera Rambow» door de rechtbank Rotterdam was vastgesteld).

3. Met instemming heeft de commissie gezien dat thans de wettelijke rente over het fonds wordt bijgeteld van de dag van het ongeval af tot de dag waarop het fonds wordt gesteld (artikel 11 lid 1 Verdrag; artikel 740h) en dat wettelijke rente is verschuldigd wanneer zekerheid wordt gesteld (artikel 320c lid 2b Rv). In de procedure ex artikel 320a e.v. Rv is niet vastgelegd dat over de vordering van de crediteur geen wettelijke

rente meer loopt vanaf de dag dat het fonds is gesteld gelijk dat wel het geval is in de faillissementsprocedure (artikel 128 Fw). De commissie vroeg zich af of de procedure ex artikel 320a e.v. Rv, die in veel opzichten gelijk op een faillissementsprocedure, impliceert dat de wettelijke rente over de vordering stopt zodra fonds is gesteld. Of loopt die rente door tot de dag waarop de in artikel 320v Rv bedoelde oproep uitgaat?

V. De verhouding tussen beperking van de aansprakelijkheid en de rangregeling ter verdeling van de executie-opbrengst

Uit het in de artikelen 320e en 320f Rv neergelegde systeem blijkt dat wanneer eenmaal een beperkingsfonds is gesteld en het beroep op beperking van aansprakelijkheid onherroepelijk is toegelaten, alle andere procedures en beslagen, die zijn voortgevloeid uit hetzelfde voorval, worden geschorst en kunnen worden beëindigd respectievelijk opgeheven. De commissie wilde weten of dit betekent dat crediteuren die hun vorderingen hebben ingediend bij de vereffenaar, belast met de verdeling van het fonds (artikel 320g Rv), deze zelfde vorderingen niet meer kunnen indienen bij een nadien – bijvoorbeeld door de hypotheekhouder – gestarte rangregelingsprocedure ter verdeling van de executie-opbrengst van het bewuste schip, omdat deze procedure, voor zover het vorderingen betreft waarvoor fonds is gesteld, wordt geschorst c.q. beëindigd.

Wanneer bovenstaande vraag ontkennend wordt beantwoord dan wilde de commissie nog weten of het niet wenselijk zou zijn om vorderingen, die voor beknotting in aanmerking komen, als beknottede vorderingen in de eventuele rangregelingsprocedure te laten meedelen, waarbij zo nodig de rechter-commissaris, belast met de rangregeling bij gerechtelijke uitwinning, de bevoegdheid krijgt om een beroep op de beperking van aansprakelijkheid toe te laten respectievelijk zelf die beperking toe te passen voor het geval de eigenaar nalaat een beperkingsfonds te stellen (een niet onwaarschijnlijke situatie bij een executie van een schip). Artikel 10 van het Londens Verdrag 1976 geeft immers de mogelijkheid om ook, zonder dat er fonds wordt gesteld, de beperking van aansprakelijkheid in te roepen.

De voorzitter van de commissie,
Heijne Makkreel

De griffier van de commissie,
Claringbould